

2020-01-30

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr AFN 2020/5

Arbets- och företagsnämnden

Språkplikt - Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd

Yttrande till regeringen över promemoria S2019/05353/FST

Förslag till beslut

1. Arbets- och företagsnämnden föreslår att kommunstyrelsen antar föreslaget yttrande gällande den regeringens promemoria *Språkplikt - Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd*.

Sammanfattning av ärendet

I promemorian *Språkplikt - Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd* föreslås att det införs ett tillägg i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) om att den enskilde vid behov ska delta i grundutbildning i svenska för att anses stå till arbetsmarknadens förfogande, en så kallad språkplikt. Syftet med tillägget om språkplikt är att för den enskilde tydliggöra vikten av att delta i språkutbildning för att därigenom förbättra möjligheten att få ett arbete och att etableras i Sverige.

I promemorian föreslås att

- Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utreda förutsättningarna för att komplettera befintlig statistik med uppgifter om deltagande i grundutbildning i svenska samt att
- Socialstyrelsen även får i uppdrag att följa hur kommunerna tillämpar bestämmelsen i socialtjänstlagen om att den enskilde vid behov ska delta i grundutbildning i svenska för att ha rätt till försörjningsstöd. I promemorian föreslås även att
- ett uppdrag bör lämnas till lämplig myndighet att ta fram goda exempel på kommuners arbete med jämställdhetsperspektiv inom ekonomiskt bistånd som omfattar arbetssätt och insatser till föräldralediga biståndsmottagare och sprida dessa till kommunerna.

I det föreslagna remissvaret ställer sig Nacka kommun positiv till promemorians förslag om deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd, så kallad språkplikt. Detta kan bidra till att möjliggöra en snabbare etablering på arbetsmarknaden genom att relevant utbildning kan tidigareläggas.

Yttrandet över promemorian ska ha kommit in till Socialdepartementet senast den 27 mars 2020. Nacka kommun har begärt och beviljats anstånd med att inkomma med sitt yttrande senast den 30 mars.

Ärendet

Mot bakgrund av punkt 40 i det så kallade januariavtalet, som är en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, föreslår regeringen att språkplikt ska gälla för den som tar emot försörjningsstöd. I promemorian *Språkplikt - Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd* föreslås att det införs ett tillägg i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) om att den enskilde vid behov ska delta i grundutbildning i svenska för att anses stå till arbetsmarknadens förfogande, en så kallad språkplikt.

En del av uppdraget avser förslag som syftar till att för den enskilde tydliggöra vikten av att delta i språkutbildning för att därigenom förbättra möjligheten att få ett arbete och att etableras i Sverige.

Yttrandet över promemorian ska ha kommit in till Socialdepartementet senast den 27 mars 2020. Nacka kommun har begärt och beviljats anstånd med att inkomma med sitt yttrande senast den 30 mars.

Förslagen och bedömningarna i promemorian

Behov av tillägg om språkplikt i socialtjänstlagen

I promemorian föreslås att det i socialtjänstlagen införs ett tillägg om att det ingår i det att stå till arbetsmarknadens förfogande att vid behov delta i grundutbildning i svenska.

Uppföljning och statistik

I promemorian konstateras att fortlöpande kunskap både på nationell och lokal nivå om vilka insatser utöver ekonomiskt stöd som biståndsmottagare får ta del av för att beskriva, följa upp och utvärdera insatser som stärker den enskildes förmåga att försörja sig själv genom arbete behövs.

Socialstyrelsen föreslås därför få i uppdrag att utreda förutsättningarna för att komplettera befintlig statistik med uppgifter om deltagande i grundutbildning i svenska. Socialstyrelsen föreslås vidare få i uppdrag att följa hur kommunerna tillämpar bestämmelsen i socialtjänstlagen om att den enskilde vid behov ska delta i grundutbildning i svenska för att ha rätt till försörjningsstöd.

Föräldrapenning med kompletterande försörjningsstöd

I promemorian konstateras att en övervägande majoritet av dem som tar emot ekonomiskt bistånd på grund av föräldraledighet är kvinnor. Föräldrapenning riskerar att bli en inlåsningsmekanism för kvinnor som står långt från arbetsmarknaden på så sätt att arbetsökande eller etableringsinsatser försenas. Vidare konstateras i promemorian att längre föräldraledighet även kan innebära avbrott från tidigare studier i svenska språket, vilket kan innebära en tillbakagång i språkutvecklingen.

Behov av spridning av goda exempel på aktivt förhållningssätt

Enligt promemorian kan slutsatsen dras att föräldralediga med ekonomiskt bistånd behöver fler anpassade arbetsmarknadsfrämjande insatser redan under föräldraledigheten samt att ett aktivt förhållningssätt inom arbetet med ekonomiskt bistånd redan tidigt under föräldraledigheten kan påskynda inträdet på arbetsmarknaden och därmed förmågan att uppnå egen försörjning för föräldern. Vissa kommuner erbjuder sådana aktiva insatser under föräldraledigheten. Det anses därför viktigt att arbetssätt och insatser till föräldralediga biståndsmottagare som kommunerna bedömer vara lyckosamma får spridning till andra kommuner. I promemorian föreslås därför att ett uppdrag bör lämnas till lämplig myndighet att ta fram sådana goda exempel och sprida dessa till kommunerna.

Pågående satsning på öppen förskola och insatser under föräldraledighet

Enligt promemorian har Socialstyrelsens kartläggning av kommunernas arbete med jämställdhetsperspektiv inom ekonomiskt bistånd visat att en majoritet av kommunerna inte erbjuder insatser till föräldralediga kvinnor och män i syfte att underlätta deras inträde på arbetsmarknaden efter föräldraledigheten. Främst stora kommuner anger att de har insatser i form av studier i svenska, jobbsökaraktiviteter, studie- och yrkesvägledning och annat. I samma redovisning kan slutsatsen dras att föräldralediga med ekonomiskt bistånd behöver fler anpassade arbetsmarknadsfrämjande insatser, såsom språkträning, redan under föräldraledigheten, vilket vissa kommuner erbjuder.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har enligt en överenskommelse med regeringen ett uppdrag att bland annat kartlägga hur kommunerna bedriver verksamheter som syftar till att föräldrar får stöd i sin språkinläring genom en samordning av öppen förskola och insatser under föräldraledigheten. Vidare ska SKR sprida goda exempel på sådana verksamheter.

Nacka idag

Svenska språket är en av nycklarna till egen försörjning. Omfattas den enskilde av etableringsprogrammet ingår svenska för invandrare, sfi, redan som ett krav för etableringsersättning samt för kompletterande ekonomiskt bistånd. För den som är föräldraledig råder inget hinder för att läsa sfi men i nuläget finns ingen verksamhet som kan erbjuda grundutbildning i svenska anpassad för föräldralediga med barn.

Nacka kommun erbjuder däremot språkcafé på Nacka Forums bibliotek för den som vill delta. Dessutom har den ideella föreningen Svenska med baby sedan flera år tillbaka beviljats projektbidrag för inkludering av arbets- och företagsnämnden. Svenska med babys verksamhet har föräldralediga nya icke-etablerade föräldrar samt etablerade föräldrar och deras barn i ålder 0–2 år som målgrupp. I Nacka hålls även öppna föräldragrupper på onsdagar i Nacka Forums bibliotek från februari 2019.

Någon öppen förskola med fokus på språk och integration finns i dagsläget inte i Nacka kommun.

Det föreslagna yttrandet

I det föreslagna yttrandet ser Nacka kommun positivt på förslaget om ett tillägg i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) om att den enskilde vid behov ska delta i grundutbildning i svenska för att anses stå till arbetsmarknadens förfogande, en så kallad språkplikt. Att den regleras i socialtjänstlagen kommer att bidra till ett förtydligande av i kommunen redan tillämpad praxis.

Förslaget kommer inte innebära någon förändring då krav på deltagande i svenskundervisning genom svenska för invandrare, sfi, redan tillämpas.

Då det i dagsläget saknas statistik på området ställer sig Nacka kommun bakom promemorians förslag att den nationella uppföljningen behöver utvecklas.

I det föreslagna yttrandet ser Nacka kommun positivt på förslaget att Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) fått i uppdrag att kartlägga och sprida goda exempel på verksamheter som syftar till att föräldrar får stöd i sin språkinläring genom samordning av öppen förskola och insatser under föräldraledigheten.

I det föreslagna yttrandet ser Nacka kommun positivt på att ytterligare medel avsätts till insatser för målgruppen med särskilt fokus på föräldralediga. Detta då denna grupp annars löper en ökad risk till försenad integration och etablering på arbetsmarknaden.

Nacka kommun ställer sig även bakom den sammantagna bedömningen att förslaget inte kommer att innebära ökade kostnader för landets kommuner då denna praxis redan tillämpas i stor utsträckning.

Ekonomiska konsekvenser

Nacka kommuns kostnader med anledning av det föreslagna tillägget i socialtjänstlagen förväntas inte öka då krav på deltagande i svenskundervisning redan tillämpas i samband med beslut om ekonomiskt bistånd. För det fall ett krav på den enskilde att vid behov delta i grundutbildning i svenska skulle omfatta även föräldralediga bedöms kostnaden för en öppen förskola för språk och integration i Nacka uppgå till cirka 1,5 miljoner kronor årligen vilket motsvarar kostnaden för en befintlig öppen förskola 30 timmar per vecka med 1,7 årsarbetare/personal. Uppskattningsvis skulle cirka 10–15 nyanlända föräldralediga att omfattas av en språkplikt under 2020.

Konsekvenser för barn

Förslagen i promemorian om ett tillägg i socialtjänstlagen förväntas inte påverka barn i berörda hushåll på annat sätt då krav på deltagande i svenskundervisning redan tillämpas i samband med beslut om ekonomiskt bistånd.

Om ett krav på den enskilde att vid behov delta i grundutbildning i svenska skulle omfatta även föräldralediga bedöms detta kunna påverka barn både indirekt och direkt.

Dels då även barn genom en eventuell verksamhet i öppen förskola integreras till det svenska språket och samhället men också genom att föräldrarna får möjlighet att snabbare komma ut i egen försörjning och därmed etableras i det svenska samhället. Sammantaget får detta anses vara till gagn för barns rätt god hälsa och utveckling samt rätt till utbildning, fritid, lek och kultur.

Handlingar i ärendet

1. Förslag till yttrande
2. Promemoria *Språkpliket - Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd*
3. Remissinstanser *Språkpliket - Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd*

Pia Stark
Enhetschef
Etableringsenheten

Kirsti Kanttikoski
Biträdande enhetschef
Etableringsenheten